

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
Дімоглової Ольги Володимирівни
«Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх суднових
механіків морського транспорту»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність дисертаційної роботи. Стрімке динамічне зрушення євроінтеграційних процесів, розбудова демократичного громадянського суспільства та значне розширення зарубіжних ділових контактів і спільних міжгалузевих проєктів України з морськими державами передових країн світу, позначилося на модернізації вітчизняної морської галузі і, насамперед, на необхідності вдосконалення особистісно-професійної підготовки фахівців морського транспорту.

Звідси постає очевидним значне загострення соціально-педагогічної проблеми щодо підсилення соціальної відповідальності закладів вищої освіти перед українським соціумом у ракурсі формування професійного іміджу сучасного фахівця. Зокрема, з одного боку ідеться про підвищення ролі системної формальної, неформальної й інформальної підготовки студентів до професійної взаємодії з персоналом берегових служб в умовах конкурентоздатного ринку морської праці, а з другого боку, про значне розширення функціональних обов'язків багатонаціональних екіпажів на суднах, що базуються на безпосередній і опосередкованій міжкультурній комунікації, вільному володінні фаховою іноземною мовою тощо.

Саме тому, звернення автора дисертаційної роботи до актуальної проблеми формування професійного іміджу суднових механіків морського транспорту, націлених на успішний пошук і здійснення нових, більш конструктивних шляхів розв'язання професійних завдань в умовах сучасного цифрового та полікультурного соціуму є своєчасним. Відповідно до цього, досліджується пошук інноваційних підходів формування професійного іміджу в майбутніх суднових механіків у процесі їхньої поетапної базової вищої освіти.

Отже, вибір дисертанткою теми наукового дослідження є цілком виправданим, а своєчасність роботи не викликає сумніву, адже її мета полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків, реалізація яких забезпечує позитивну динаміку процесу підвищення якості їхньої професійної підготовки в закладах вищої морської освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Слід зазначити, що дисертація є складовою частиною наукової теми кафедри загальної педагогіки, дошкільної, початкової та спеціальної освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету «Теоретико-методичні

засади формування професійної ідентичності майбутніх фахівців дошкільної, початкової та спеціальної освіти» (номер державної реєстрації 0119U101082).

Достовірність результатів дослідження О. В. Дімоглової досягнуто шляхом застосування теоретичних і дослідно-експериментальних (констатувального та формувального експериментів) методів наукового дослідження; застосування авторської методики формування професійного іміджу в майбутніх судових механіків; поєднання кількісного та якісного аналізу отриманих даних за результатами емпіричного та педагогічного експерименту; компетентного використання методів математичної статистики.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*:

– теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх судових механіків у процесі професійної підготовки (цілеспрямоване мотивування здобувачів освіти до формування професійного іміджу; педагогічне моделювання формування професійного іміджу майбутніх судових механіків морського транспорту; доповнення змісту навчальних дисциплін, які забезпечують формування професійного іміджу майбутніх судових механіків згідно з Конвенцією ПДНВ; застосування коуч-технологій для формування професійного іміджу судового механіка морського транспорту в інноваційно-освітньому середовищі);

– спроектовано модель формування професійного іміджу майбутніх судових механіків у процесі професійної підготовки, що охоплює взаємопов'язані блоки (методологічний, суб'єкт-суб'єктний, змістовний, діяльнісний, діагностувально-результативний); визначено критерії і показники діагностування сформованості їх професійного іміджу – професійно-мотиваційний, когнітивний, операційний, іміджево-поведінковий, а також дано характеристику рівнів його сформованості (низький, середній, високий);

– удосконалено зміст поняття «професійний імідж майбутнього судового механіка», шляхом конкретизації та доповнення його змісту ціннісними настановами судових механіків в професійній діяльності та їх адаптацією у багатонаціональному екіпажі морського судна як головного чинника конкурентоспроможності на морському ринку праці;

– дістало подальшого розвитку методичні аспекти формування професійного іміджу майбутніх судових механіків морського транспорту; зокрема, з цією метою розроблено спеціальний курс «Основи професійного іміджу судових механіків морського транспорту», що розширило їх знання та набуття вмінь від суто фахових до іміджоспрямованих.

Практична значення одержаних результатів дослідження полягає в реалізації педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх судових механіків морського транспорту шляхом упровадження основних результатів дослідження в освітній процес, методичних рекомендацій щодо формування професійного іміджу, спецкурсу «Основи професійного іміджу

суднових механіків морського транспорту», навчально-методичних орієнтирів проведення практичних занять на НТС «Новий Донбас», систематизацію наукових курсантських гуртків, доповненні змістовних розділів фахових навчальних дисциплін; організацію коуч-семінарів.

Матеріали дослідження можуть збагатити зміст навчальних дисциплін «Організація колективної діяльності та лідерство», «Морська інженерна практика», «Устрій судна та морехідні якості», «Технологічна практика», «Англійська мова за професійним спрямуванням»; застосовуватися в розробці нових і оновленні існуючих навчальних програм для курсантів, студентів, магістрантів та аспірантів закладів вищої морської освіти. Автором було розроблено: тести для діагностики знань з безпеки життєдіяльності на судні та базових первинних професійних знань; комплект креативних завдань для проведення круглих столів; плани роботи наукових курсантських гуртків «Технологія зварювання», «Графічне моделювання», «Дослідження теплової напруженості циліндрово-поршневої групи»; комплекс завдань для дистанційного навчання з навчальної дисципліни «Технологія матеріалів та ремонт суднового обладнання»; дидактичні завдання з англійської мови для курсантів після проведення відкритого практичного заняття на навчально-тренажерному судні «Новий Донбас»; комплект вправ «Класифікація кар'єри», «Мій професійний портрет», «Картка здібностей. План розвитку Soft Skills та Hard Skills»; дослідницькі завдання щодо обґрунтування тем випускних дипломних робіт курсантами; опитувальник для заповнення курсантами особистого резюме та підготовки до співбесіди при працевлаштуванні.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» (акт впровадження № 715 від 31.12.2021 р.), Державного університету інфраструктури та технологій (акт впровадження (протокол № 6 11.01.2022 р.), Одеського Національного Морського Університету (довідка впровадження (протокол № 7 від 06.06.2022 р.)), Ізмаїльського державного гуманітарного університету (довідка про впровадження № 1-7/839 від 15.11.2021 р.).

Характеристика основних положень роботи. Обґрунтованою та логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел (329 найменування, із них 13 – іноземною мовою), змістовними додатками (33), що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень цього рівня.

У вступі доведено актуальність дослідження, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, подано відомості про апробацію результатів дисертації та їх впровадження.

У першому розділі «Теоретичні засади формування професійного іміджу

майбутніх суднових механіків морського транспорту» на основі аналізу наукових досліджень та джерел, нормативно - правових документів і практичного досвіду доведено, що проблема формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у закладах вищої морської освіти для України є актуальною педагогічною проблемою, яка обумовлена тим, що створення та популяризація сучасного іміджу набуває все більшої значущості у морській галузі.

Автором було конкретизовано сутність і структуру поняття «професійний імідж суднового механіка морського транспорту». Особливу увагу було звернено на структуру професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту, що поєднує мотиваційно-цільовий, рефлексивний, змістовний та комунікативно-діяльнісний компоненти.

У другому розділі дисертації «Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у процесі фахової підготовки» детально описано педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх судномеханіків, обґрунтовано, розкрито загальну методичку дослідження та спроектовано модель формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків. За розробленою моделлю з'ясовано перспективні вектори узгодженості педагогічної системи формування професійного іміджу. Зокрема йдеться про низку педагогічних умов, що є найбільш сприятливими у контексті іміджевого зростання майбутнього фахівця, виокремлення базових педагогічних принципів та найбільш конструктивних методологічних підходів.

У третьому розділі дисертації «Експериментальна перевірка педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту» висвітлено результати стану сформованості професійного іміджу у майбутніх суднових механіків морського транспорту до початку та на етапі завершення апробації авторської методички.

Представлені результати дослідно-експериментальної роботи щодо перевірки ефективності обґрунтованих педагогічних умов, що підтверджують висунуту гіпотезу дослідження. Одержані експериментальні дані довели результативність апробації авторської педагогічної моделі формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту, що позначилося на позитивній динаміці їхніх рівнів сформованості професійного іміджу після завершення формувального експерименту.

Повнота викладення наукових положень та висновків в опублікованих працях. Основні положення та результати дисертації Дімоглової Ольги Володимирівни ґрунтовно висвітлено в 25 наукових публікаціях, із них 1 – у науковому виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus (у співавторстві), 9 – у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 16 – у матеріалах конференцій і в 1 навчальному посібнику.

Зауваження до змісту та оформлення дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. У другому розділі дисертаційного дослідження в підрозділі 2.3. авторка презентує модель формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків (див. с. 132), у яку справедливо включено методологічний, суб'єкт-суб'єктний, змістовний, діяльнісний та діагностувально-результативний блоки. На наш погляд, у розробленій автором моделі логічно було більш розширено представити методи, форми і засоби підготовки майбутніх фахівців до міжкультурної комунікації як системоутворювальної складової їхнього професійного іміджу.

2. У тексті дисертації (дивитись підрозділ 2.2.) авторка справедливо зосереджує увагу на вдосконаленні методики формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків у контексті доопрацювання її практичної (прикладної) складової. Проте, робота значно виграла, як би здобувачка більш ретельно розкрила ресурс цифрових компетенцій як базовий на етапі формування професійного іміджу студентів в умовах дистанційної освіти, бо саме на с. 119 дисертантка наголошує на тому, що ще залишається недостатнім рівень « ... володіння цифровими компетенціями викладачами для впровадження в освітній процес досліджень».

3. У зв'язку з підсиленням сучасних тенденцій зростання академічної ролі роботодавців у професійній підготовці кадрів в умовах закладу вищої освіти та інших установ, бажано було б, на нашу думку, з'ясувати зміст діяльності роботодавців із майбутніми судновими механіками у формуванні необхідних іміджевих характеристик.

4. Здобувачкою ґрунтовно проаналізовано роль викладачів вищих шкіл у формуванні професійного іміджу майбутніх суднових механіків. Зокрема, виокремлено аспект створення ними необхідних і достатніх умов в інноваційно-освітньому середовищі для викладання фахових дисциплін; систематичного оновлення змісту навчальних дисциплін з акцентом на перспективні динамічні зміни в професійному іміджі майбутніх суднових механіків; застосування дієвої коуч-технології. Окрім зазначених аспектів, авторка логічно поширює їх через уведення в освітній процес закладу вищої морської освіти спецкурсу «Основи професійного іміджу суднових механіків морського транспорту». На нашу думку, також доцільно було б більш ширше представити кластер тем, закладених в експериментальну програму підготовки самих викладачів до формування професійного іміджу в майбутніх суднових механіків; дидактичні моделі стажування студентів у судноплавних компаніях з високим рівнем корпоративної культури та працевлаштування.

5. У бібліографічному описі спостерігаються деякі порушення стандартних

вимог. У тексті зустрічаються орфографічні помилки й неточності щодо чіткого посилання на документи (зокрема, на с. 6, с. 25 ідеться про Конвенцію ПДНВ, а на с. 23 - Кодекс ПДНВ тощо), стилістичні неточності щодо застосування дефінітивного апарату теорії педагогіки вищої освіти, як-от: збіг термінів «процес формування» (с. 28, 51, 58, 80, 103 тощо).

Висловлені зауваження та побажання не зменшують наукової цінності здійсненого дослідження, матеріали якого засвідчують про наукову новизну, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів, наукову зрілість автора. У цілому дисертаційна робота Дімоглової Ольги Володимирівни за змістом та формою є завершеним самостійним дослідженням.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. У процесі детального розгляду дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновки. Науково-теоретичний аналіз основних положень дисертації та опублікованих праць її автора дає підстави для висновку, що дисертація Дімоглової Ольги Володимирівни «Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх суднових механіків морського транспорту» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне та прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки та відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, Дімоглова Ольга Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної та
початкової освіти**

Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Олена Біла

Підпис професора кафедри дошкільної та початкової освіти

Ізмаїльського державного гуманітарного університету Білої О.О. засвідчую:

Начальник відділу кадрів

Г.М. Омельченко